ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ PHILIPPE LÉGER

της 21ης Μαρτίου 2002 [1]

1. Το High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Crown Office) (Ηνωμένο Βασίλειο) καλεί το Δικαστήριο να ερμηνεύσει το άρθρο 9 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3887/92 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 1992, για τις λεπτομέρειες εφαρμογής του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ελέγχου σχετικά με ορισμένα καθεστώτα κοινοτικών ενισχύσεων [2].

Το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο, στην ουσία, αν το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού έχει την έννοια ότι επιτρέπει στην αρμόδια εθνική αρχή να επιβάλει «αναδρομικά» [3] τις προβλεπόμενες από το εν λόγω άρθρο κυρώσεις σε κατόχους γεωργικών εκμεταλλεύσεων οι οποίοι πλανήθηκαν καλόπιστα όσον αφορά την εκ μέρους τους δήλωση της επιφάνειας αγροτεμαχίων για τα οποία ζήτησαν ενισχύσεις συνδεόμενες με την έκτασή τους [4].

I — Το κοινοτικό νομικό πλαίσιο

Α — *Το ισχύον για τις αροτραίες καλλιέργειες και την αγρανάπαυση σύστημα ενισχύσεων*

Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1765/92 [5]

2. Ο κανονισμός 1765/92 προβλέπει ένα σύστημα στηρίξεως των παραγωγών ορισμένων αροτραίων καλλιεργειών.

3. Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, οι κοινοτικοί παραγωγοί αροτραίων καλλιεργειών μπορούν να ζητούν την χορήγηση αντισταθμιστικών πληρωμών υπό τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στα άρθρα 2 έως 13 του ως άνω κανονισμού.

4. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1765/92 ορίζει ότι «η

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — ΕΕ L 391, σ. 36 (στο εξής: κανονισμός).

3 — Ο όρος αυτός θα διευκρινιστεί στο σημείο 44 των προτάσεών μου. Εδώ, χρησιμοποιείται με την κοινή έννοια, που δεν είναι όμως νομικά πρόσφορη.

4 — Πρόκειται για κοινοτικές ενισχύσεις των οποίων το ύψος είναι ανάλογο προς την καλλιεργούμενη έκταση. Η καταβολή τους εξαρτάται από την τήρηση ορισμένων προϋποθέσεων, ιδίως εκείνης της δηλώσεως της εκτάσεως των καλλιεργουμένων αγροτεμαχίων. Θα επανέλθω στο σημείο αυτό κατά την παρουσίαση του νομικού πλαισίου της υποθέσεως.

5 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1992, για τη θέσπιση καθεστώτος στήριξης των παραγωγών ορισμένων αροτραίων καλλιεργειών (ΕΕ L 181, σ. 12).

αντισταθμιστική πληρωμή χρησιμοποιείται για εκτάσεις αροτραίων καλλιεργειών ή για την απόσυρση γαιών [από την καλλιέργεια] σύμφωνα με το άρθρο 7[6] του παρόντος κανονισμού [...]».

Β — *Οι λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος ενισχύσεων*

Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 3508/92[7]

5. Για την απλοποίηση της διαχειρίσεως των διαφόρων καθεστώτων ενισχύσεων, ιδίως του προβλεπομένου από τον κανονισμό 1765/92, ο κανονισμός 3508/92 προβλέπει τη δημιουργία ενός ολοκληρομένου συστήματος διαχειρίσεως και ελέγχου των εν λόγω ενισχύσεων[8].

6. Κατά το άρθρο 6 του κανονισμού 3508/92:

«1. Για να υπαχθεί σε ένα ή περισσότερα κοινοτικά καθεστώτα που διέπονται από τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού, κάθε κάτοχος εκμετάλλευσης υποβάλλει, για κάθε

έτος, αίτηση ενισχύσεων "εκτάσεις" στην οποία αναφέρονται:

— τα αγροτεμάχια, συμπεριλαμβανομένων των εκτάσεων για χορτονομές, τα αγροτεμάχια που αποτελούν αντικείμενο μέτρου παύσης καλλιέργειας των αρόσιμων γαιών και τα αγροτεμάχια σε αγρανάπαυση,

— ενδεχομένως, οιαδήποτε άλλη αναγκαία πληροφορία που προβλέπεται είτε από τους κανονισμούς περί κοινοτικών καθεστώτων είτε από το οικείο κράτος μέλος.

[...]

3. Το κράτος μέλος μπορεί να αποφασίσει ότι, στην αίτηση ενισχύσεων "εκτάσεις" περιέχονται μόνο τα στοιχεία που έχουν μεταβληθεί σε σχέση με την αίτηση ενισχύσεων "εκτάσεις" που υποβλήθηκε το προηγούμενο έτος.

[...]

6. Για κάθε ένα από τα δηλωνόμενα αγροτεμάχια, ο κάτοχος εκμετάλλευσης αναφέρει την έκταση καθώς και τη θέση του, ώστε τα

6 — Το άρθρο 7 διευκρινίζει τις εφαρμοστέες για την προσωρινή παύση της καλλιέργειας γαιών διατάξεις.

7 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 1992, για τη θέσπιση ενός ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ελέγχου σχετικά με ορισμένα καθεστώτα κοινοτικών ενισχύσεων (ΕΕ L 355, σ. 1).

8 — Στο εξής: ολοκληρωμένο σύστημα.

στοιχεία αυτά να καθιστούν δυνατή την αναγνώριση του αγροτεμαχίου στο πλαίσιο του αλφαριθμητικού συστήματος αναγνώρισης των αγροτεμαχίων.»

Ο κανονισμός 3887/92

7. Ο κανονισμός αυτός καθορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής του ολοκληρωμένου συστήματος.

8. Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 3887/92 διευκρινίζει τις πληροφορίες που πρέπει να περιέχει η αίτηση χορηγήσεως ενισχύσεως «σχετικά με εκτάσεις». Πρόκειται, ιδίως, για στοιχεία που καθιστούν δυνατό τον προσδιορισμό όλων των αγροτεμαχίων της εκμεταλλεύσεως, την έκτασή τους, τη γεωγραφική τους θέση, τη χρήση τους, καθώς και το σχετικό καθεστώς ενισχύσεων.

9. Σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού, οι διοικητικοί και οι επιτόπιοι έλεγχοι πραγματοποιούνται κατά τρόπον ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική εξακρίβωση της τηρήσεως των όρων για την παροχή των ενισχύσεων και των πριμοδοτήσεων.

10. Το άρθρο 6, παράγραφος 4, του κανονισμού προβλέπει ότι οι αιτήσεις που αποτελούν το αντικείμενο επιτόπιων ελέγχων καθορίζονται από την αρμόδια αρχή, ιδίως βάσει αναλύσεως των κινδύνων, καθώς επίσης και βάσει ενός στοιχείου αντιπροσωπευτικότητας των αιτήσεων που υποβλήθηκαν. Για την ανάλυση των κινδύνων λαμβάνεται υπόψη το ποσό της ενίσχυσης, ο αριθμός των αγροτεμαχίων, η έκταση ή ο αριθμός των ζώων για τα οποία έχει ζητηθεί η ενίσχυση, η εξέλιξη σε σχέση με το προηγούμενο έτος, οι διαπιστώσεις των ελέγχων που διενεργήθηκαν τα προηγούμενα έτη, καθώς και άλλες παράμετροι που θα ορίσουν τα κράτη μέλη.

11. Το άρθρο 6, παράγραφος 7, του ως άνω κανονισμού έχει ως εξής:

«Ο καθορισμός της έκτασης των αγροτεμαχίων πραγματοποιείται με κάθε πρόσφορο μέσον που καθορίζει η αρμόδια αρχή και που εξασφαλίζει μια ακρίβεια μέτρησης τουλάχιστον ανάλογη με εκείνη που απαιτείται για τις επίσημες μετρήσεις σύμφωνα με τις εθνικές διατάξεις. Η εν λόγω αρχή καθορίζει ένα περιθώριο ανοχής λαμβάνοντας υπόψη κυρίως τη χρησιμοποιούμενη τεχνική μέτρησης, την ακρίβεια των διαθέσιμων επίσημων εγγράφων, την τοπική κατάσταση (όπως είναι η κλίση ή η μορφή των αγροτεμαχίων) και τις διατάξεις του επόμενου εδάφιου.

Η συνολική έκταση ενός αγροτεμαχίου μπορεί να ληφθεί υπόψη υπό τον όρο ότι χρησιμοποιείται εξ ολοκλήρου σύμφωνα με τους συνήθεις κανόνες του εν λόγω κράτους μέλους ή περιοχής. Στις άλλες περιπτώσεις, λαμβάνεται υπόψη η πραγματικά χρησιμοποιούμενη έκταση.»

12. Το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 3887/92, όπως ίσχυε για τις αιτήσεις χορηγήσεως ενισχύσεων που υποβλήθηκαν για τα έτη 1993, 1994 και 1995, έχει ως εξής:

«1. Όταν διαπιστωθεί ότι η πράγματι καθορισθείσα έκταση είναι μεγαλύτερη από τη δηλωθείσα στην αίτηση χορήγησης ενίσχυσης για εκτάσεις, για τον υπολογισμό του ύψους της ενίσχυσης λαμβάνεται υπόψη η δηλωθείσα έκταση.

2. Όταν διαπιστωθεί ότι η δηλωθείσα έκταση στην αίτηση ενίσχυσης υπερβαίνει την καθορισθείσα έκταση, το ποσό της ενίσχυσης υπολογίζεται βάσει της έκτασης που έχει πράγματι καθορισθεί κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Εντούτοις, εκτός από περιπτώσεις ανωτέρας βίας, η πράγματι καθορισθείσα έκταση μειώνεται:

— κατά το διπλάσιο της διαπιστωθείσας υπέρβασης όταν η εν λόγω υπέρβαση είναι μεγαλύτερη από 2 % ή κατά δύο εκτάρια και ισούται με το 10 %, το πολύ, της καθορισθείσας έκτασης,

— κατά 30 % όταν η διαπιστωθείσα υπέρβαση είναι μεγαλύτερη από το 10 % και ίση με το 20 %, το πολύ, της καθορισθείσας έκτασης.

Στην περίπτωση που η διαπιστωθείσα επιπλέον έκταση είναι μεγαλύτερη από το 20 % της καθορισθείσας έκτασης, δεν χορηγείται καμία ενίσχυση σχετική με την έκταση.

Εντούτοις, εφόσον πρόκειται για, εσκεμμένα ή λόγω σοβαρής αμέλειας, ψευδή δήλωση:

— ο εν λόγω κάτοχος της εκμετάλλευσης δεν δύναται να επωφεληθεί από το συγκεκριμένο καθεστώς χορήγησης ενίσχυσης στα πλαίσια του εν λόγω ημερολογιακού έτους

και

— σε περίπτωση ψευδούς δήλωσης που έγινε εσκεμμένα, δεν δύναται να επωφεληθεί από οποιοδήποτε καθεστώς χορήγησης ενίσχυσης που αναφέρεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3508/92, στα πλαίσια του επομένου ημερολογιακού έτους, για έκταση ίση με εκείνη για την οποία απορρίφθηκε η αίτησή του για χορήγηση ενίσχυσης.

Οι μειώσεις αυτές δεν εφαρμόζονται αν, για τον καθορισμό της έκτασης, ο κάτοχος της εκμετάλλευσης αποδείξει ότι έχει βασιστεί

ορθά σε αναγνωρισμένες από την αρμόδια αρχή πληροφορίες.

[...]

Κατά την έννοια του παρόντος άρθρου, ως καθορισθείσα έκταση νοείται εκείνη για την οποία έχουν τηρηθεί όλοι οι κανονιστικοί όροι.»

13. Στη συνέχεια το άρθρο 9, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, πρώτη και δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 3887/92 τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1648/95 [9]. Η πρώτη και η δεύτερη περίπτωση της διατάξεως αυτής αντικαταστάθηκαν από το ακόλουθο κείμενο [10]:

«... κατά το διπλάσιο της διαπιστωθείσας διαφοράς, εφόσον αυτή υπερβαίνει το 3 % ή τα 2 εκτάρια και όχι περισσότερο από το 20 % της καθορισθείσας έκτασης.»

14. Η εν λόγω τροποποίηση έχει εφαρμογή στις αιτήσεις χορηγήσεως ενισχύσεων που υποβλήθηκαν το έτος 1996 και τα επόμενα. Εντούτοις, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95 [11], εφαρμόζεται επίσης αναδρομικά στις παραβάσεις που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια της ισχύος των διατάξεων του κανονισμού. Το εν λόγω άρθρο 2, παράγραφος 2, ορίζει, πράγματι, ότι, «σε περίπτωση μεταγενέστερης τροποποίησης των διατάξεων περί επιβολής διοικητικών κυρώσεων που περιέχονται σε κοινοτικούς κανόνες, ισχύουν αναδρομικώς οι λιγότερο αυστηρές διατάξεις» [12].

15. Δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 3887/92, σε περίπτωση αχρεωστήτως πραγματοποιηθείσας καταβολής, ο ενδιαφερόμενος υποχρεούται να επιστρέψει τα σχετικά ποσά, πλέον τόκων, υπολογιζομένων σε συνάρτηση με το χρονικό διάστημα που παρήλθε μεταξύ της καταβολής τους εκ μέρους της αρμόδιας αρχής και της επιστροφής εκ μέρους του ενδιαφερομένου που ωφελήθηκε αδικαιολογήτως.

9 — Κανονισμός της Επιτροπής, της 6ης Ιουλίου 1995 (ΕΕL 156, σ. 27).

10 — Βλ. το άρθρο 1, σημείο 5, του κανονισμού 1648/95.

11 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1995, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 312, σ. 1).

12 — Βάσει της διατάξεως αυτής, με την απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιουλίου 1997, C-354/95, National Farmers' Union κ.λ.π. (Συλλογή 1997, σ. I-4559, σκέψεις 40 και 41) έγινε δεκτό ότι οι λιγότερο αυστηρές κυρώσεις που προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 3887/92, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1648/95, έπρεπε να ισχύσουν αναδρομικά.

ΙΙ — Τα πραγματικά περιστατικά και η διαδικασία

Α — *Το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης*

16. Από την πραγματοποίηση της μεταρρυθμίσεως της κοινής γεωργικής πολιτικής το 1992[13], οι κάτοχοι γεωργικών εκμεταλλεύσεων μπορούν να λαμβάνουν κοινοτική ενίσχυση, το ύψος της οποίας είναι ανάλογο προς την καλλιεργούμενη έκταση. Σύμφωνα με τους σκοπούς τους οποίους επιδιώκει η μεταρρύθμιση αυτή και στο πλαίσιο της εφαρμογής του ολοκληρωμένου συστήματος, οι παραγωγοί λαμβάνουν αποζημίωση σε συνάρτηση με την απώλεια εισοδημάτων που προκύπτει από μειώσεις των γεωργικών τιμών στηρίξεως τις οποίες επιβάλλει η Κοινότητα με σκοπό την προσέγγιση των ως άνω τιμών προς τις τιμές της παγκόσμιας αγοράς. Στο Ηνωμένο Βασίλειο το ως άνω σύστημα ενισχύσεων στις αροτραίες καλλιέργειες είναι γνωστό με το όνομα «Arable Area Payments Scheme».

17. Οι γεωργικές επιχειρήσεις W. H. Strawson (Farms) Ltd και J. A. Gagg & Sons (a firm) ζήτησαν την καταβολή ενισχύσεων στο πλαίσιο του καθεστώτος ενισχύσεων «σχετικά με εκτάσεις» για το ημερολογιακό έτος 1997.

18. Είχαν δεχθεί προηγουμένως καταβολές της ίδιας φύσεως για τα ημερολογιακά έτη 1993 έως και 1996.

19. Προς απόδειξη της εκτάσεως των αγροτεμαχίων για τα οποία ζητούνταν ενισχύσεις οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης στηρίχθηκαν κυρίως σε χάρτες της εθνικής χαρτογραφικής υπηρεσίας Ordnance Survey[14]. Ήδη από το 1993 το Ministry of Agriculture, Fisheries and Food[15], που είναι η αρμόδια στο Ηνωμένο Βασίλειο αρχή για τη διαχείριση του ολοκληρωμένου συστήματος και για την πραγματοποίηση πληρωμών στο πλαίσιο του καθεστώτος ενισχύσεων «σχετικά με εκτάσεις», είχε διευκρινίσει με τις εγκυκλίους του ότι οι εκτάσεις τις οποίες ανέφεραν οι χάρτες OS γίνονταν γενικά δεκτές για τη σύνταξη αιτήσεων προς χορήγηση ενισχύσεων. Εντούτοις, επ' ευκαιρία διαφόρων ελέγχων που πραγματοποίησε το MAFF το 1997, αποκαλύφθηκε ότι, για ορισμένα αγροτέμαχια, είχαν υπερεκτιμηθεί οι δηλωθείσες εκτάσεις, ενώ, για άλλα αγροτεμάχια, είχε δηλωθεί έκταση μικρότερη της πραγματικής.

20. Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι τα σφάλματα που διέπραξαν οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης δεν προκύπτουν από βαρεία αμέλεια ή δόλο. Κατόπιν των ως άνω επιθεωρήσεων, το MAFF καθόρισε την έκταση την οποία αφορούσαν οι ενισχύσεις «σχετικά με εκτάσεις» το 1997 και επέβαλε τις προβλεπόμενες από το άρθρο 9 του κανονισμού 3887/92 κυρώσεις. Από τη διάταξη του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι η διαφορά μεταξύ των προσφευγουσών της κύριας δίκης και του MAFF δεν αφορά τον τρόπο με τον οποίο το τελευταίο εξέτασε τις αιτήσεις χορηγήσεως ενισχύσεων «σχετικά με εκτάσεις» για το ημερολογιακό έτος 1997, αλλά τη μεταχείριση που επιφυλάχθηκε στις αιτήσεις που είχαν κατατεθεί για τα ημερολογιακά έτη 1993 έως και 1996.

13 — Επί των αιτιών, των επιδιωκόμενων με τη μεταρρύθμιση αυτή σκοπών και των μηχανισμών που προβλέφθηκαν για την επίτευξή τους βλ. τα σημεία 3 έως 6 των προτάσεών μου στην προαναφερθείσα υπόθεση National Farmers' Union κ.λπ.

14 — Στο εξής: χάρτες OS.

15 — Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων, στο εξής: MAFF.

21. Το MAFF, αφού προέβη σε συμψηφισμό μεταξύ των επιπλέον καταβληθέντων και των υπολειπομένων του προβλεπομένου ποσών, υπολόγισε εκ νέου τις καταβολές που πραγματοποιήθηκαν για καθένα από τα έτη αυτά στηριζόμενο στις διατάξεις του άρθρου 9 του κανονισμού, οι οποίες προβλέπουν κυρώσεις σε περίπτωση υπερεκτιμήσεως της δηλωμένης επιφάνειας στο πλαίσιο των ενισχύσεων «σχετικά με εκτάσεις». Με άλλα λόγια, το ποσό των ενισχύσεων «σχετικά με εκτάσεις» που είχε ζητηθεί για τα έτη 1993 έως 1996 υπολογίστηκε με βάση την πραγματική επιφάνεια όπως αυτή καθορίστηκε με τις επιθεωρήσεις που διενεργήθηκαν το 1997. Η επιφάνεια αυτή μειώθηκε στη συνέχεια, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 9, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 3887/92, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1648/95. Δεδομένης της υπάρξεως διαφοράς μεταξύ της δηλωθείσας επιφάνειας και της πράγματι καθορισθείσας, που περιλαμβανόταν μεταξύ 3 % και 20 %, το MAFF μείωσε τη σχετική επιφάνεια κατά το διπλάσιο του υπερβάλλοντος. Όταν το υπερβάλλον ήταν ανώτερο του 20 %, αποφάσισε ότι δεν οφειλόταν καμία ενίσχυση συνδεόμενη με την επιφάνεια. Συνακόλουθα, το MAFF πληροφόρησε τις προσφεύγουσες της κύριας δίκης για τις κυρώσεις που τους επιβάλλονταν για τα έτη 1993 έως 1996 στο πλαίσιο των αντισταθμιστικών πληρωμών βάσει του καθεστώτος στηρίξεως των παραγωγών ορισμένων αροτραίων καλλιεργειών.

22. Οι εταιρίες J. A. Gagg & Sons (a firm) και W. H. Strawson (Farms) Ltd αμφισβήτησαν ότι έπρεπε να επιστρέψουν στο MAFF ποσά 21 052,90 και 6 770,06 λιρών Αγγλίας (GBP), αντιστοίχως, και προσέφυγαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης δέχονται την απόφαση του MAFF όσον αφορά τα μέτρα που αυτό έλαβε ως προς τις αιτήσεις ενισχύσεων «σχετικά με εκτάσεις» που υποβλήθηκαν για το ημερολογιακό έτος 1997. Επιπλέον, αναγνωρίζουν ότι, δυνάμει του άρθρου 14 του κανονισμού, πρέπει επίσης να επιστρέψουν το υπερβάλλον ποσό που έλαβαν για τα έτη 1993 έως 1996. Ισχυρίζονται, μόνον, ότι οι κυρώσεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω κανονισμού δεν μπορούν να επιβληθούν όσον αφορά ενισχύσεις καταβληθείσες για τα έτη 1993 έως 1996. Στηρίζουν το αίτημά τους στην αρχή της απαγορεύσεως της αναδρομικότητας των ποινικών διατάξεων.

23. Εκτιμώντας ότι η λύση της διαφοράς της κύριας δίκης επέβαλλε ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, το High Court αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο ένα προδικαστικό ερώτημα.

Β — *Το προδικαστικό ερώτημα*

24. «Σε περίπτωση στην οποία

α) η αρμόδια αρχή ανακαλύπτει, κατόπιν επιθεωρήσεως, ότι ο αιτών την καταβολή ενισχύσεως συνδεομένης με την έκταση των σχετικών γαιών υπέπεσε σε σφάλμα (το οποίο δεν οφειλόταν ούτε σε δόλο ούτε σε βαρεία αμέλεια), με αποτέλεσμα τη δήλωση μεγαλύτερης εκτάσεως από την πραγματική στην αίτηση για την καταβολή ενισχύσεως, και

β) η αρμόδια αρχή είναι βέβαιη, βάσει της επιθεωρήσεως αυτής και άλλων ελέγχων, ότι ο αιτών είχε υποπέσει σε ανάλογο σφάλμα τα προηγούμενα έτη, με αποτέλεσμα τη δήλωση, για καθένα από τα έτη αυτά, μεγαλύτερης εκτάσεως από την πραγματική στην αίτηση για την καταβολή ενισχύσεως,

πρέπει η αρμόδια αρχή να μειώσει την καθορισθείσα κατά την επιθεώρηση πραγματική έκταση σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3887/92 της Επιτροπής για τον υπολογισμό της οφειλομένης για τα προηγούμενα έτη ενισχύσεως;»

III — Εκτίμηση

25. Στην ουσία, το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο αν το άρθρο 9, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού έχει την έννοια ότι επιτρέπει στην αρμόδια αρχή να επιβάλλει, ως κυρώσεις, μειώσεις των σχετικών εκτάσεων, εξαιτίας σφαλμάτων διαπραχθέντων στο πλαίσιο του προσδιορισμού της επιφάνειας των αγροτεμαχίων, όπως αυτή διαπιστώθηκε κατόπιν ελέγχου διενεργηθέντος κατά τη διάρκεια ενός δεδομένου έτους, στις ενισχύσεις που είχαν καταβληθεί για τα έτη που προηγούνταν του εν λόγω ελέγχου.

26. Υπενθυμίζω προεισαγωγικώς ότι, κατά πάγια νομολογία [16], η υποβολή προδικαστικού ερωτήματος αποτελεί ένα μέσο άμεσης συνεργασίας μεταξύ του εθνικού δικαστηρίου και του κοινοτικού δικαστή. Ομοίως, το Δικαστήριο δέχεται χωρίς αποκλίσεις ότι η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως εμπίπτει στην αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου και ότι δεν μπορεί το ίδιο να μεταβάλλει την ουσία των προδικαστικών ερωτημάτων [17].

27. Εντούτοις, το Δικαστήριο δέχεται, επίσης χωρίς αποκλίσεις, ότι, στο πλαίσιο διαδικασίας βάσει του άρθρου 234 ΕΚ, για να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, το ίδιο μπορεί να συναγάγει από το κείμενο των υποβαλλομένων ερωτημάτων, ενόψει των πραγματικών περιστατικών που εκθέτει το εθνικό δικαστήριο στην αίτησή του προς έκδοση προδικαστικής αποφάσεως [18], τα ερμηνευτικά στοιχεία που συνδέονται με το κοινοτικό δίκαιο [19].

28. Βάσει της νομολογίας αυτής το Δικαστήριο έχει ενίοτε προχωρήσει στην αναδιατύπωση των προδικαστικών ερωτημάτων, προκειμένου να λάβει υπόψη το αντικείμενο της διαφοράς και τις πραγματικές ανάγκες του επιληφθέντος δικαστηρίου, όπως αυτές εκτίθενται στο σκεπτικό της αποφάσεως του δικαστηρίου αυτού.

16 — Από την απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 1965, 16/65, Schwarze (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 191).

17 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 20ής Μαρτίου 1997, C-352/95, Phytheron International (Συλλογή 1997, σ. I-1729)· της 16ης Ιουλίου 1998, C-235/95, Dumon και Froment (Συλλογή 1998, σ. I-4531, σκέψεις 25 και 26), και, επίσης, της 25ης Φεβρουαρίου 1999, C-131/97, Carbonari κ.λ.π. (Συλλογή 1999, σ. I-1103).

18 — Βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 8ης Ιουνίου 1971, 78/70, Deutsche Grammophon (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 839).

19 — Βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 13ης Μαρτίου 1984, 16/83, Prantl (Συλλογή 1984, σ. 1299).

29. Με άλλα λόγια, στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του κοινοτικού δικαστή, που προβλέπει το άρθρο 234 ΕΚ, το Δικαστήριο μπορεί να συναγάγει από τα ουσιώδη πραγματικά περιστατικά τα ερμηνευτικά στοιχεία που συνδέονται με το εφαρμοστέο κοινοτικό δίκαιο και να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο την απάντηση που χρειάζεται για να αποφανθεί επί της ουσίας της διαφοράς της κύριας δίκης [20].

30. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει το υποβαλλόμενο ερώτημα κατά τρόπον ώστε να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο τη δυνατότητα να επιλύσει τη διαφορά της κύριας δίκης τηρώντας τις εφαρμοστέες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου.

31. Επομένως, κατά τη γνώμη μου, για να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, το Δικαστήριο μπορεί να λάβει επίσης υπόψη τα πραγματικά στοιχεία, όταν τα στοιχεία αυτά:

— ενδέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο νομικού χαρακτηρισμού στο πλαίσιο κοινοτικών διατάξεων, ως προς την ερμηνεία των οποίων ερωτάται το Δικαστήριο:

— εκτίθενται στο σκεπτικό της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου·

— παραλείπονται εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου στο κείμενο του ερωτήματος που υποβάλλει και

— είναι φύσεως τέτοιας ώστε να του παράσχουν τη δυνατότητα να αποφανθεί επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιόν του τηρουμένων των εφαρμοστέων διατάξεων του κοινοτικού δικαίου.

32. Εν προκειμένω, από το σκεπτικό της διατάξεως του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι το δικαστήριο αυτό διερωτάται κυρίως επί του συννόμου της κυρώσεως που συνίσταται σε μείωση της επιφάνειας που προσδιορίζεται κατόπιν ελέγχων διενεργηθέντων το έτος 1997 όσον αφορά ενισχύσεις καταβληθείσες για τα ημερολογιακά έτη 1993 έως 1996. Εντούτοις, το κείμενο του ερωτήματος που υποβάλλει, το αιτούν δικαστήριο παραλείπει να αναφέρει ένα θεμελιώδες πραγματικό στοιχείο [21].

33. Πράγματι, η διάταξη του αιτούντος δικαστηρίου εκθέτει ότι:

«Οι προσφεύγουσες υπολόγισαν την έκταση ως προς την οποία υποβλήθηκε αίτηση [δηλαδή σχετικά με τα ημερολογιακά έτη 1993 έως 1996] σύμφωνα με χάρτες της χαρτογραφικής υπηρεσίας του κράτους (Ordnance Survey). Οι εγκύκλιοι του MAFF όσον αφορά τις καταβολές βάσει του [ολοκληρωμένου συστήματος] όριζαν, από το 1993, ότι η έκταση την οποία ενέφαιναν οι χάρτες της χαρτογραφικής υπηρεσίας ήταν

20 — Επ' αυτού βλ. την απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 1999, C-61/98, De Haan (Συλλογή 1999, σ. I-5003, σκέψεις 27 και 28).

21 — Με βάση τα κριτήρια που παρέθεσα στο σημείο 30 των προτάσεών μου.

εν γένει αποδεκτή κατά την κατάρτιση αιτήσεων για τη χορήγηση ενισχύσεως» [22].

34. Το εν λόγω πραγματικό στοιχείο πρέπει να οδηγήσει το Δικαστήριο να δεχθεί ότι το High Court εκτιμά ότι οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης απέδειξαν τις σχετικές με τη χορήγηση ενισχύσεως εκτάσεις όσον αφορά τις ενισχύσεις που ζητήθηκαν για τα ημερολογιακά έτη της περιόδου 1993 έως 1997 στηριζόμενες σε πληροφοριακά στοιχεία τα οποία αποδεχόταν (και, επομένως, θεωρούσε ως αξιόπιστα) το MAFF [23].

35. Όμως, το άρθρο 9, παράγραφος 2, τέταρτο εδάφιο, του κανονισμού 3887/92, ορίζει ρητά ότι:

«Οι μειώσεις αυτές δεν εφαρμόζονται αν, για τον καθορισμό της έκτασης, ο κάτοχος της εκμετάλλευσης αποδείξει ότι έχει βασιστεί ορθά σε, αναγνωρισμένες από την αρμόδια αρχή, πληροφορίες.»

36. Επομένως, η διάταξη αυτή αφορά ειδικά καταστάσεις όπως αυτές των οποίων έχει επιληφθεί το αιτούν δικαστήριο στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης. Το άρθρο 9, παράγραφος 2, τέταρτο εδάφιο, του κανονισμού 3887/92 είναι σαφές και συγκεκριμένο. Κατ' εφαρμογήν της διατάξεως αυτής, δεν επιτρέπεται στην αρμόδια αρχή να μειώσει την πραγματική επιφάνεια που έχει καθοριστεί κατόπιν επιθεωρήσεως σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 9, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 3887/92, προκειμένου να υπολογίσει τις οφειλόμενες ενισχύσεις, όταν, για τον προσδιορισμό της πληρούσας τις αναγκαίες προϋποθέσεις επιφάνειας, ο κάτοχος γεωργικής εκμεταλλεύσεως στηρίχθηκε ορθά σε πληροφορίες αναγνωριζόμενες από την ως άνω αρχή.

37. Οπωσδήποτε, τέτοια σφάλματα διαπραχθέντα κατά τα έτη που προηγούνταν της επιθεωρήσεως δεν μπορούν να επιφέρουν ούτε μειώσεις των πληρουσών τις αναγκαίες προϋποθέσεις επιφανειών, όσον και αφορά την καταβολή ενισχύσεων σχετικά με εκτάσεις, κατά τα άρθρα 9, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 3887/92 [24].

22 — Σημείο 4.

23 — Το οποίο, υπενθυμίζω, είναι η αρμόδια στο Ηνωμένο Βασίλειο αρχή για τη διαχείριση του ολοκληρωμένου συστήματος και για την πραγματοποίηση των καταβολών στο πλαίσιο του καθεστώτος ενισχύσεων σχετικά με εκτάσεις.

24 — Εν προκειμένω, το προδικαστικό ερώτημα αφορά αποκλειστικά τη μείωση της καθοριοθείσας εκτάσεως όσον αφορά τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν για τα ημερολογιακά έτη 1993 έως 1996, ήτοι πριν από τα ληφθέντα το 1997 μέτρα ελέγχου και τις σχετικές επιθεωρήσεις, σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού. Δεδομένου ότι δεν έχει υποβληθεί στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικά με το αν οι προβλεπόμενες από την ως άνω διάταξη μειώσεις εφαρμόζονται στις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν για το ημερολογιακό έτος 1997, δεν ενατόκειται σ' αυτό να δώσει μια τέτοια απάντηση. Συναφώς, υπενθυμίζω ότι, στο πλαίσιο υποβολής προδικαστικού ερωτήματος, δεν ενατόκειται στο Δικαστήριο να παρέμβει για τη λύση εθνικών προβλημάτων που υπάγονται στην εσωτερική αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου (βλ. για παράδειγμα την απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1998, C-10/97 έως C-22/97, IN. CO. GE.'90 κ.λπ., Συλλογή 1998, σ. I-6307, σκέψη 14). Πράγματι, η διαδικασία των προδικαστικών ερωτημάτων χαρακτηρίζεται από μια σαφή διάκριση των λειτουργιών μεταξύ των δύο δικαιοδοτικών τάξεων, ήτοι των εθνικών δικαστηρίων και του κοινοτικού δικαστή (βλ. για παράδειγμα την απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1977, 5/77, Tedeschi, Συλλογή τόμος 1977, σ. 475). Έτσι, το ζήτημα των μειώσεων για το ημερολογιακό έτος κατά τη διάρκεια του οποίου πραγματοποιήθηκαν οι επιθεωρήσεις, δηλαδή το 1997, αποτέλεσε το αντικείμενο οριστικής αποφάσεως υπό την έννοια της εσωτερικής διαδικασίας. Το να προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο αιτούν δικαστήριο ότι δεν είναι δυνατή η βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 3887/92 μείωση των χορηγηθεισών στις προσφεύγουσες ενισχύσεων «σχετικά με εκτάσεις» για το ημερολογιακό έτος κατά τη διάρκεια του οποίου πραγματοποιήθηκαν οι επιθεωρήσεις θα ισοδυναμούσε με πρόταση αναιμείξεως του Δικαστηρίου σε προβλήματα που ανάγονται αποκλειστικά στην εσωτερική έννομη τάξη.

38. Ενόψει των προηγουμένων παρατηρήσεων θα ζητήσω από το Δικαστήριο να αναδιατυπώσει το προδικαστικό ερώτημα κατά τρόπον ώστε να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο τη δυνατότητα να αποφανθεί επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιόν του, τηρουμένων των εφαρμοστέων κοινοτικών διατάξεων. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο πρέπει να δώσει απάντηση στο ερώτημα ως προς την ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 9, παράγραφος 2, τέταρτο εδάφιο, του κανονισμού 3887/92 όσον αφορά μια περίπτωση όπως αυτή την οποία περιγράφει το High Court. Στην ουσία, το Δικαστήριο πρέπει να απαντήσει αν η διάταξη αυτή επιτρέπει στην αρμόδια αρχή να επιβάλει τις κυρώσεις τις οποίες αυτή επέβαλε σε περιστάσεις όπως αυτές της υπό κρίση υποθέσεως [25].

39. Ενόψει των προηγουμένων παρατηρήσεων προτείνω, επιπλέον, στο Δικαστήριο να απαντήσει αρνητικά στο ερώτημα αυτό.

40. Εντούτοις, δεν μπορώ να αγνοήσω ένα σημαντικό στοιχείο που αποκαλύφθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου. Με την ευκαιρία αυτή, το εσωτερικό πραγματικό και διαδικαστικό πλαίσιο που εξέθεσε το High Court σχολιάστηκε ευρύτατα εκ μέρους του εκπροσώπου της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, που υποστηρίζει ότι η παρουσίαση αυτή είναι ατελής. Κατ' αυτόν, οι γεωργικές εκτάσεις που αναφέρουν οι χάρτες OS δεν αναγνωρίζονται από την αρμόδια αρχή παρά μόνον υπό τη ρητή προϋπόθεση ότι τα αγροτεμάχια που μετρήθηκαν με τον τρόπο αυτό δεν μεταβλήθηκαν μετά τη δημοσίευση των ως άνω χαρτών. Αναφέρει ότι υφίσταται εγχειρίδιο εφαρμογής τους, που παρέχει όλες τις αναγκαίες σχετικά πληροφορίες. Επομένως, διατείνεται ότι, σε αντίθεση με όσα αναφέρει η διάταξη του αιτούντος δικαστηρίου, οι χάρτες OS αναγνωρίζονται από την αρμόδια αρχή μόνον υπό την προϋπόθεση ότι ο αιτών τήρησε τις οδηγίες που αναφέρει το εγχειρίδιο εφαρμογής. Προσθέτει ότι οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης δεν τήρησαν τις οδηγίες που περιλαμβάνονται στο εγχειρίδιο και ότι, για τον λόγο αυτό, η διαφορά της κύριας δίκης αφορά σφάλματα στις δηλώσεις των γεωργικών εκτάσεων τα οποία δεν οφείλονται σε πληροφορίες αναγνωριζόμενες από την αρμόδια αρχή. Τα στοιχεία αυτά συζητήθηκαν ενώπιον του High Court, το δε δικαστήριο αυτό έλαβε απόφαση υπέρ του MAFF. Πράγματι, το High Court θεώρησε ότι οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης δεν απέδειξαν ότι βασίστηκαν ορθά σε αναγνωριζόμενες από την αρμόδια αρχή πληροφορίες προκειμένου να προσδιορίσουν τις εκτάσεις που πληρούσαν τις σχετικές προϋποθέσεις. Κατά συνέπεια, απέκλεισε το ενδεχόμενο εφαρμογής του άρθρου 9, παράγραφος 2, τέταρτο εδάφιο, του κανονισμού. Οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης δεν αμφισβήτησαν την εν λόγω παρουσίαση των πραγματικών περιστατικών.

41. Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το Δικαστήριο, η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου [26] και ότι, στο πλαίσιο της δια-

25 — Βλ. τα πραγματικά περιστατικά που περιγράφονται στο σημείο 4 της διατάξεως του αιτούντος δικαστηρίου. Πρέπει να σημειωθεί ότι η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή αντιλήφθηκαν και αυτές υπό την έννοια αυτή την ως άνω διάταξη, καθόσον προτείνουν στο Δικαστήριο την ερμηνεία του άρθρου 9, παράγραφος 2, τέταρτο εδάφιο, του κανονισμού.

26 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις που προαναφέρθηκαν στην υποσημείωση 17 των προτάσεών μου.

δικασίας του άρθρου 234 ΕΚ, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να υποβάλλει τα πραγματικά στοιχεία που παρέχουν στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να πληροφορηθεί επαρκώς το αντικείμενο της διαφοράς και τα ανακύπτοντα ζητήματα, προκειμένου να δώσει μια χρήσιμη ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου.

42. Η αμφισβήτηση του εσωτερικού πραγματικού και διαδικαστικού πλαισίου που εκθέτει το High Court πρέπει να κριθεί από το αρμόδιο εθνικό δικαστήριο σύμφωνα με τους εφαρμοστέους εθνικούς κανόνες.

43. Επικουρικά, ωστόσο, πιστεύω ότι η συλλογιστική αυτή πρέπει να προχωρήσει περαιτέρω. Πράγματι, αν το πραγματικό και διαδικαστικό πλαίσιο που εξέθεσε η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα [27], πρέπει να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να υποχρεωθεί το αιτούν δικαστήριο να υποβάλει εκ νέου προδικαστικό ερώτημα και, κατά συνέπεια, η χρονοτριβή που συνεπάγεται το συνδεόμενο με αυτή τη νέα υποβολή ερωτήματος χρονικό διάστημα. Πράγματι, αν το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι τα σφάλματα που διέπραξαν καλόπιστα οι αιτούσες τη χορήγηση ενισχύσεων σχετικά με εκτάσεις δεν προέρχονται από πληροφορίες αναγνωριζόμενες από την αρμόδια αρχή, θα πρέπει να αποφανθεί αν η ως άνω αρχή μπορεί να επιβάλει, ως κυρώσεις, τις μειώσεις των σχετικών εκτάσεων, εξαιτίας των σφαλμάτων που διαπράχθηκαν όσον αφορά τον προσδιορισμό των γεωργικών εκτάσεων, όπως αυτές διαπιστώθηκαν κατόπιν ελέγχου διενεργηθέντος κατά τη διάρκεια ενός δεδομένου έτους, στις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν για τα προηγούμενα του ελέγχου αυτού έτη.

44. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις της Γαλλικής Κυβερνήσεως, πιστεύω ότι οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης συγχέουν την έννοια της αναδρομικότητας των ποινικών κυρώσεων με αυτήν της παραγραφής της ποινικής διώξεως. Η αρχή της μη αναδρομικότητας των ποινικών κυρώσεων είναι κοινή σε όλες τις έννομες τάξεις των κρατών μελών, αναγνωρίζεται δε και από το άρθρο 7 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. Αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των γενικών αρχών του δικαίου, την τήρηση των οποίων εξασφαλίζει το Δικαστήριο [28]. Το Δικαστήριο έχει ήδη δεχθεί ότι οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου δεν μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα τον προσδιορισμό ή την επιβάρυνση της ποινικής ευθύνης των υπαιτίων για τις παραβάσεις που διαπράχθηκαν πριν από την έναρξη της ισχύος των διατάξεων αυτών [29]. Επομένως, η αναδρομικότητα αφορά την εφαρμογή μιας νομικής πράξεως σε πραγματικά περιστατικά που συνέβησαν πριν από την έναρξη της ισχύος της. Αντίθετα, η παραγραφή είναι ένας τρόπος αποσβέσεως ενός δικαιώματος ή μιας αξιώσεως που απορρέει από τη μη άσκησή τους πριν από την εκπνοή μιας προθεσμίας που καθορίζει ο νόμος.

45. Στην παρούσα υπόθεση, ναι μεν οι επιθεωρήσεις πραγματοποιήθηκαν το 1997, όμως, ο γενεσιουργός λόγος των κυρώσεων, δηλαδή το σφάλμα στον καθορισμό των πληρουσών τις σχετικές προϋποθέσεις εκτά-

27 — Πράγμα το οποίο, εν πάση περιπτώσει, εναπόκειται στο δικαστήριο της ουσίας να κρίνει.

28 — Βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 10ης Ιουλίου 1984, 63/83, Kirk (Συλλογή 1984, σ. 2689, σκέψη 22).

29 — Βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 1990, C-331/88, Fedesa κ.λπ. (Συλλογή 1990, σ. I-4023, σκέψεις 42 έως 44).

σεων, υφίστατο ήδη σε περίοδο κατά την όταν δεν είχε ακόμη επέλθει η παραγραφή. Επομένως, πρέπει να προσδιοριστεί αν η αξίωση του MAFF είχε παραγραφεί για τα έτη 1993 έως 1996.

46. Το άρθρο 9, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1648/95, προβλέπει ότι, σε περίπτωση καλοπίστως διαπραχθέντος σφάλματος όσον αφορά τη δηλωμένη επιφάνεια, το ποσό της ενισχύσεως υπολογίζεται με βάση την πραγματική επιφάνεια που προσδιορίστηκε κατόπιν σχετικού ελέγχου, μειωνόμενη κατά ένα συγκεκριμένο ποσοστό, αναλόγως του ποσοστού του σφάλματος. Κατά το Δικαστήριο, η επιβολή τέτοιων κυρώσεων σε ενδιαφερομένους που σφάλλουν καλόπιστα, είναι σύμφωνη προς την αρχή της αναλογικότητας [30].

47. Ο κανονισμός δεν περιλαμβάνει καμία διάταξη σχετικά με τις προθεσμίες παραγραφής των αξιώσεων των αρμόδιων αρχών σε περίπτωση διαπιστώσεως σφαλμάτων τέτοιας φύσεως. Εντούτοις, το άρθρο 3 του κανονισμού 2988/95, που ισχύει εν προκειμένω [31], ορίζει ότι η παραγραφή σχετικά με κυρώσεις και αιτήσεις επιστροφής υπέρ το δέον καταβληθέντων ποσών που απορρέουν από παρατυπίες είναι τετραετής και αρχίζει από την τέλεση της παρατυπίας [32] ή, σε περίπτωση συνεχούς ή επαναλαμβανόμενης παρατυπίας, από την ημερομηνία από την οποία έληξε η ως άνω παρατυπία [33].

48. Ενόψει των προηγουμένων σκέψεων προτείνω στο Δικαστήριο, επικουρικά, να απαντήσει στο αιτούν δικαστήριο ότι, σε περίπτωση πραγματικών περιστατικών, όπως τα εκτιθέμενα από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, το άρθρο 9, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1648/95, δεν εμποδίζει την αρμόδια αρχή να επιβάλλει ως κυρώσεις τις μειώσεις των πληρουσών τις απαιτούμενες προϋποθέσεις εκτάσεων, εξαιτίας σφαλμάτων διαπραχθέντων όσον αφορά τον προσδιορισμό των γεωργικών εκτάσεων, όπως αυτές διαπιστώθηκαν κατόπιν ελέγχου διενεργηθέντος κατά τη διάρκεια ενός δεδομένου έτους, στις ενισχύσεις που καταβλήθηκαν για τα προηγούμενα του ως άνω ελέγχου έτη. Εντούτοις, οι ενέργειες της αρμόδιας αρχής πρέπει να είναι σύμφωνες προς τις προθεσμίες παραγραφής που προβλέπει το άρθρο 9 του κανονισμού 2998/95.

30 — Βλ. την προαναφερθείσα απόφαση National Farmers' Union κ.λπ., σκέψη 55.

31 — Ασφαλώς, ο κανονισμός 2988/95 άρχισε να ισχύει μετά τη διάπραξη των πρώτων παραβάσεων. Ωστόσο, οι επίμαχες διατάξεις του κανονισμού αυτού προβλέπουν διαδικαστικούς κανόνες. Εισάγουν ένα στοιχείο ασφαλείας δικαίου το οποίο δεν ίσχυε μέχρι τότε, καθόσον παρέχουν τη δυνατότητα στους διαπράττοντες παράβαση να γνωρίσουν την περίοδο μετά την οποία δεν μπορούν πλέον να επιβληθούν κυρώσεις για τις παραβάσεις αυτές. Με τον εν λόγω κανονισμό ο κοινοτικός νομοθέτης θέλησε να καθορίσει τους γενικούς κανόνες που ισχύουν στις κοινοτικές διοικητικές παραβάσεις, όπως αυτούς που αφορούν την παραγραφή και τη μη αναδρομικότητα της ρυθμίσεως που διέπει το σύστημα κυρώσεων [(βλ. την έβδομη αιτιολογική σκέψη της προτάσεως του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) του Συμβουλίου, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Κοινοτήτων (COM 94/214 τελικό, ΕΕ C 216, σ. 11)]. Επομένως, οι ως άνω διαδικαστικές διατάξεις προβλέπουν ευνοϊκές για τους πολίτες ρυθμίσεις και, κατά συνέπεια, είναι αμέσως εφαρμοστέες. Εξάλλου, από την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι διαδικαστικές διατάξεις προορίζονται να έχουν εφαρμογή σε όλες τις διαφορές που εκκρεμούν τη στιγμή κατά την οποία τίθενται σε ισχύ οι διατάξεις αυτές (νομολογία από της εκδόσεως της αποφάσεως της 12ης Νοεμβρίου 1981, 212/80 έως 217/80, Salumi, Συλλογή 1981, σ. 2735, σκέψη 9).

32 — Άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2988/95.

33 — Όπ.π., δεύτερο εδάφιο.

Πρόταση

49. Υπό τις συνθήκες αυτές, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει την ακόλουθη απάντηση στο High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Crown Office):

«Το άρθρο 9, παράγραφος 2, τέταρτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3887/92 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 1992, για τις λεπτομέρειες εφαρμογής του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ελέγχου σχετικά με ορισμένα καθεστώτα κοινοτικών ενισχύσεων, έχει την έννοια ότι:

i) όταν η αρμόδια αρχή ανακαλύπτει κατόπιν επιθεωρήσεως ότι:

— ο αιτών τη χορήγηση ενισχύσεως "σχετικά με εκτάσεις" διέπραξε σφάλμα το οποίο είχε ως αποτέλεσμα την υπερεκτίμηση της πληρούσας τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για τη χορήγηση της ενισχύσεως εκτάσεως και ότι παρόμοια σφάλματα είχαν διαπραχθεί τα προηγούμενα έτη, αλλά

— ο ως άνω αιτών μπορεί να αποδείξει ότι βασίστηκε ορθά σε πληροφορίες αναγνωριζόμενες από την αρμόδια αρχή προκειμένου περί του προσδιορισμού των ανωτέρω εκτάσεων,

ii) η εν λόγω αρχή δεν πρέπει να μειώσει την πραγματική έκταση, όπως αυτή προσδιορίστηκε κατά την επιθεώρηση, σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 3887/92, προκειμένου να υπολογίσει την οφειλόμενη ενίσχυση για τα έτη που προηγούνταν της επιθεωρήσεως αυτής.»